

INKOMENSSTABILISATIEFONDS: INSTRUMENT VOOR EU-LANDBOUWBELEID?

Cindy van Rijswijk

Naar verwachting zullen inkomens van agrarische producenten in de toekomst meer gaan schommelen onder invloed van toenemende prijs- en productierisico's. De toename van deze risico's wordt deels veroorzaakt door beleidswijzigingen. Zo leidt de verlaging van prijssteun in het EU-landbouwbeleid tot meer prijsrisico's en leiden bijvoorbeeld steeds verdergaande restricties op medicijn-, vaccinatie-, en gewasbeschermingsmiddelengebruik tot hogere productierisico's. Anderzijds biedt het bestaande EU-landbouwbeleid de producent nog steeds bescherming tegen inkomensschommelingen. Dit beleid staat echter onder budgettaire en handelspolitieke druk, waardoor verdere hervorming van het beleid onafwendbaar lijkt. Behalve het tempo waarin dat zal moeten gaan, is er discussie over de mogelijkheden van en behoeften aan andere instrumenten. Een alternatief instrument dat specifiek gericht is op inkomensstabilisatie is het inkomensstabilisatiefonds op naam. Dit instrument is samen met een drietal andere alternatieven door het LEI onderzocht op mogelijke toepassing als (geheel of gedeeltelijke) vervanging of aanvulling van de bestaande instrumenten van het EU-landbouwbeleid. Uit Canadese ervaringen met het inkomensstabilisatiefonds op naam kan geconcludeerd worden dat voor het instrument, mits nader toegesneden op de omstandigheden in de EU, een aanvullende rol weggelegd kan zijn.

Werking inkomensstabilisatiefonds op naam

Een inkomensstabilisatiefonds op naam is een instrument waarmee een producent zijn bedrijfsinkomen op lange termijn kan stabiliseren. Zo'n fonds wordt door de producent gevormd in 'goede tijden' en aangesproken (gebruikt voor onttrekkingen) in 'slechte tijden'. Zo kan de producent grote pieken en dalen in het inkomen enigszins afvlakken. De overheid kan deelname aan het fonds bevorderen door het verlenen van een subsidie, het garanderen van een aantrekkelijke rente of het bieden van een belastingvoordeel.

Toepassing in Canada

In een aantal landen wordt sparen voor agrarische producenten aantrekkelijk gemaakt door het bieden van fiscale maatregelen. In Canada bestaat echter een tamelijk uniek systeem onder de naam NISA (Net Income Stabilisation Account). Deelname aan NISA is vrijwillig en producenten kunnen zelf beslissen bij welke bank ze een NISA-rekening openen en hoeveel ze op deze rekening storten. Iedere deelnemende producent betaalt een bijdrage in de administratiekosten van 55 CAD per jaar. Tot een maximum van 3% van de netto-omzet per jaar (maximaal 250.000 CAD) verdubbelt de Canadese overheid (federaal en provinciaal) de storting van de producent. Daarenboven kan de deelnemer tot 20% van zijn omzet op de rekening storten waarvoor hij een rentebonus (momenteel 3%) boven op de gangbare marktrente krijgt. Bij het bepalen van de netto-omzet, en derhalve het maximaal te storten bedrag, tellen de producten waarvoor een systeem van productiecontrole geldt (zuivel, pluimveevlees, eieren) niet mee. Alle overige agrarische producten komen wel in aanmerking voor deelname. Als het belastbare inkomen van de producent onder een bepaalde drempelwaarde komt of het bruto-inkomen lager is dan het vijfjarig gemiddelde kan de producent tegoeden opnemen. Alleen over de tegoeden die gevormd zijn door de overheidssubsidie en rentebonus - deze worden op een aparte rekening gestort - dient inkomstenbelasting betaald te worden.

Voor- en nadelen Canadese systeem

NISA is gedeeltelijk in de plaats gekomen van prijsondersteuning en productgerelateerde inkomensondersteuning. In vergelijking met deze 'traditionele' vormen van landbouwbeleid heeft NISA betrekkelijk lage budgettaire kosten en geringe verstorende effecten op productie, prijzen en handel. NISA biedt producenten flexibiliteit en individuele verantwoordelijkheid in de bedrijfsvoering. Het doel van inkomensstabilisatie wordt echter niet altijd bereikt, omdat producenten hun tegoeden vaak bewaren tot het pensioen; dit zou nog als een luxe probleem kunnen worden ervaren. Fundamenteel is het probleem dat er in de beginperiode van

een NISA-rekening nog weinig tegoeden zijn gevormd. Afgezien van het feit dat voor fondsvorming financiële prikkels van de overheid nodig lijken te zijn, is het opbouwen daarvan extra problematisch in een (lange) periode van lage inkomens. Daarnaast is NISA door de gelijke behandeling van boeren niet gericht op de werkelijke behoefte aan steun. Het fonds biedt geen oplossing voor een structurele daling van prijzen en inkomens. Implementatie in EU-verband is problematisch vanwege de per land bestaande verschillen in het fiscale en sociale beleid. Een relevant aspect hiervan is dat het inkomen niet in alle landen wordt vastgelegd.

Meer informatie:

Rapport *'Alternatieve instrumenten voor het EU-landbouwbeleid?'*